

KAZALIŠNI FRAGMENT I

PREMIJERE

PORTRET *Ugao ulice. Ruševine.*

RAZGOVOR *A, slijep, sjedi na stolici na rasklapanje, pili po violini. Pored njega, uspravno stoji poluotvoren etui, povrh nje ga zdjelica.*

MEĐUNARODNA SCENA *A prestaje piliti, okreće glavu prema desnoj kulis, osluškuje.*

OBLJETNICE *Stanka.*

VOX

HISTRIONIS A: – Smilujte se, smilujte.

TEORIJA *Stanka. A nastavlja piliti. Ponovo staje, okreće glavu prema desnoj kulis, sluša.*

SJEĆANJA *Ulazi B u invalidskim kolicima koja gura uz pomoć štapa.*

NOVE KNJIGE A (*ozlojeđen*): – Smilujte se!

Stanka.

B: – Glazba! (*Stanka.*) To, dakle, nije san. Konačno! Nije ni priviđenje, jer ona su nijema, a i ja zanijemim, pred njima. (*Prilazi, zaustavlja se, gleda u zdjelicu. Bez emocija.*) Jadnik. (*Prolazi rukom ispred A-ovih očiju. Ponavlja.*) Jadnik. (*Stanka.*) Sad se mogu vratiti, nema više tajni. (*Udaljava se, zaustavlja.*) Osim ako se ne udružimo i ne živimo zajedno, sve dok ne uslijedi smrt. (*Stanka.*) Što biste na to rekli, Billy, mogu li vas zvati Billy, kao svog sina? (*Stanka.*) Volite li društvo, Billy? (*Stanka.*) Volite li konzerve, Billy?

A: – Kakve konzerve?

B: – Isključivo mesni doručak, Billy. Uz malo opreza, dovoljno da izdržimo do ljeta. (*Stanka.*) Ne? (*Stanka.*) I nekoliko krumpira, dvije-tri kile. (*Stanka.*) Volite li krumpire, Billy? (*Stanka.*) Dovoljno je da ih ostavi-

mo da prokljaju, a onda, u odgovarajućem trenutku stavimo u zemlju, vrijedilo bi pokušati. (*Stanka.*) Ne? (*Stanka.*) Ja bih odabrao mjesto, a vi, vi biste ih zakopali. (*Stanka.*) Ne?

Stanka.

A: – Što je s drvećem?

B: – To je teško reći. Zima je, znate.

Stanka.

A: – Je li dan ili noć?

B: – Ah... (*Gleda u nebo.*) Dan, ako baš hoćete. Sunca, naravno, nema, inače ne biste ni pitali. (*Stanka.*) Shvaćate što želim reći? (*Stanka.*) Jeste li živi, Billy, je li u vama ostalo još imalo života?

A: – A je li svjetlo?

B: – Da. (*Gleda u nebo.*) Svjetlo... jest, ne postoji druga riječ. (*Stanka.*) Moram li vam ga opisati? (*Stanka.*) Moram li vam to svjetlo pokušati dočarati?

A: – Ponekad mi se čini da noć provodim ovdje, u sviranju, u osluškivanju. Nekoć sam osjećao kako pada mrak i bio pripravan. Spremio bih svoju violinu i zdjelicu i kad bi me ona primila za ruku, preostajalo mi je još samo ustati.

Stanka.

B: – Ona?

A: – Moja žena. (*Stanka.*) Jedna žena. (*Stanka.*) A sada...

Stanka.

B: – Sada?

A: – Kad odlazim, ne znam, i kad dođem, ne znam, i dok sam tu, ne znam, je li dan ili noć.

B: – Niste oduvijek bili takvi. Što vas je snašio? Žene? Kocka? Bog?

A: – Uvijek sam bio takav.

B: – Ma dajte!

A (*naprasito*): – Uvijek sam bio takav. Šćućuren u tami, posvuda uvijek pilim istu staru pjesmu!

B (*naprasito*): – Imali smo žene, zar ne? Vi svoju da vas vodi za ruku, a ja svoju da me uvečer izvadi iz kolica i ujutro me u njih ponovo stavi i odgura do ugla ulice kad bih poludio. Ne?

A: – Bogalj? (*Stanka. Bez emocija.*) Jadnik.

B: – Jedan jedini problem: zaokretanje. Često mi se činilo, dok sam se tako mučio, da bi išlo brže da sam nastavio ići naprijed, obišavši svijet. Sve do dana kad sam shvatio da se mogu vratiti unatrag. (*Stanka.*) Evo, na primjer, nalazim se u A. (*Malo se primiče, zaustavlja.*) Primičem se do B. (*Malo se vrati.*) I vraćam se natrag u A. (*U zanosu.*) Ravna crta! Prazan prostor! (*Stanka.*) Jesam li vas se dojmio?

A: – Ponekad čujem korake. Glasove. Kažem sebi, oni se vraćaju, poneki se vraćaju, ne bi li se pokušali ponovno nastaniti, u potrazi za nečim što su zaboravili ili za nekim koga su napustili.

B: – Vratiti se! Tko bi se tu htio vratiti? (*Stanka.*) I niste zvali? (*Stanka.*) Povikali? (*Stanka.*) Ne?

A: – Ništa niste primijetili?

B: – Pa znate, ja i primjećivanje... Sjedim tu u svom zaklonu, u mraku, dvadeset tri od dvadeset četiri sata dnevno. (*Naprasito.*) Što biste htjeli da primijetim? (*Stanka.*) Mislite li da bismo se dobro slagali, sad kad ste me malo bolje upoznali?

A: – Mesnog doručka, kažete?

B: – Od čega zapravo živite sve ovo vrijeme? Zacijelo ste izgladnjeli.

A: – Nade se pokoji otpadak.

B: – Jestiv?

A: – Ponekad.

B: – Zašto se jednostavno ne prepustite i ne crknete?

A: – Pa sve u svemu, imam sreće. Neki dan sam se spotakao o vreću oraha.

B: – Ma nemojte!

A: – Malenu vreću punu oraha, nasred puta.

B: – Da, u redu, ali zašto se ne prepustite i ne crknete?

A: – Pomišljao sam na to.

B (*Ozlojeđen*): – Ali to ne činite!

A: – Nisam dovoljno nesretan. (*Stanka.*) To je uvijek bila moja nesreća, nesretan, ali ne dovoljno.

B: – Ali sigurno ste svakog dana malo nesretniji.

A (*naprasito*): – Nisam dovoljno!

Stanka.

B: – Što se mene tiče, stvoreni smo jedno za drugo.

A (*kružna kretnja*): – Na što sad sve ovo sličići?

B: – Pa ja, znate... Nikad ne idem daleko, tek malo gore-dolje pred svojim vratima. Ovo je prvi put da sam dovede dogurao.

A: – Ali, gledate li vi uopće oko sebe?

B: – Ne, ne.

A: – Nakon svih tih sati tame vi ne...

B (*naprasito*): – Ne! (*Stanka.*) Naravno, ako želite da gledam oko sebe, ja ću to učiniti. A ako me hoćete povesti u šetnju, pokušat ću vam, malo-pomalo, opisati prizor.

A: – Hoćete reći da biste me vodili? Ne bih se više mogao izgubiti?

B: – Upravo tako. Rekao bih vam, polako Billy, približavamo se velikoj hrpi smeća, napravite polukrug i kad vam kažem, skrenite lijevo.

A: – Učinili biste to!

B (*koristeći ostvarenu prednost*): – Polako, Billy, polako, tamo u potoku vidim okruglu limenku, možda je juha, a možda grah.

A: – Grah!

Stanka.

B: – Počinjem vam se sviđati? (*Stanka.*) Ili sam to samo umislio?

A: – Grah! (*Ustaje, odlaže violinu i guralo na stolicu i tapkajući prilazi invalidskim kolicima.*) Gdje ste?

B: – Ovdje, dragi moj. (*A dohvaća kolica i staje ih naslijepo gurati.*) Stanite!

A (*gurajući kolica*): – Pa ovo je lako! Ovo je lako!

B: – Stanite! (*Udara iza sebe štapom. A pušta kolica, povlači se. Stanka. Naslijepo tapkajući, A se pokušava vratiti do stolice na rasklapanje. Zaustavlja se, izgubljen.*) Oprostite mi. (*Stanka.*) Oprostite mi, Billy!

A: – Gdje sam ja ovo? (*Stanka.*) Gdje sam bio?

B: – Evo, izgubio sam ga. Tek što sam mu se počeo sviđati, udario sam ga. Napustit će me, neću ga više vidjeti. Nikoga više nikad neću vidjeti. Nikad više nećemo čuti ljudski glas.

PREMIJERE

PORTRET

RAZGOVOR

MEĐUNARODNA

SCENA

OBLJETNICE

VOX

HISTRIONIS

TEORIJA

SJEĆANJA

NOVE

KNJIGE

TEMAT

DRAME

A: – Niste li ga već dovoljno čuli? Od kolijevke pa do groba, uvijek isto zapomaganje.

B (*cmizdreći*): – Učinite nešto za mene prije no što odete!

A: – Evo ga! Čujete li ga? (*Stanka. Cmizdreći.*) Ne mogu otići! (*Stanka.*) Čujete li ga?

B: – Ne možete otići?

A: – Ne mogu otići bez svojih stvari.

B: – Što će vam one?

A: – Nizašto.

B: – A ne možete bez njih otići?

A: – Ne. (*Ponovo počinje tapkati rukama, zastaje.*) Na kraju ću ih ipak pronaći. (*Stanka.*) Ili ih zauvijek napustiti.

Ponovo počinje tapkati.

B: – Popravite mi pokrivač, noga mi je otkrivena. (*A staje.*) Učinio bih to sam, ali predugo bi trajalo. (*Stanka.*) Učinite to, Billy. (*Stanka.*) Potom ću moći poći kući, smjestiti se u svoj stari kut i reći, posljednji put vidio sam čovjeka, udario ga, a on mi je pritekao u pomoć. (*Stanka.*) Pronaći još pokoju trunku ljubavi u svom srcu i umrijeti pomiren s vlastitom vrstom. (*Stanka.*) Zašto me tako gledate? (*Stanka.*) Jesam li rekao nešto što nisam trebao? (*Stanka.*) Na što sličī, moja duša?

A mu prilazi tapkajući.

A: – Ispustite kakav zvuk.

B ga ispusti. A tapka i dalje, zaustavlja se.

B: – Zar nemate ni osjet mirisa?

A: – Posvuda je isti smrad. (*Pružā ruku.*) Jesam li na domak vašim rukama?

Ostaje nepokretan, pružene ruke.

B: – Čekajte, nećete mi valjda nizašto učiniti uslugu? (*Stanka.*) Hoću reći, bez postavljanja uvjeta? (*Stanka.*) Dragi Bože!

A: – Vaša noga?

B: – Što?

A: – Rekli ste vaša noga?

B: – Da sam samo znao! (*Stanka.*) Da, moja noga, zamotajte je. (*A se nagnje tapkajući rukama.*) Kleknite, kleknite, bit će vam lakše. (*Pomaže mu da klekne na pravo mjesto.*) Tu.

A (*ozlojeđen*): – Ma pustite me već jednom! Želite da vam pomognem, a držite mi ruku! (*B ga pušta. A ispremeta pokrivač.*) Imate samo jednu nogu?

B: – To je sve.

A: – A druga?

B: – Počela je trunuti, odstranili su je.

A zamata nogu.

A: – Sad je u redu.

B se nagnje ne bi li vidio.

B: – Malo čvršće. (*A steže čvršće.*) Kakve samo ruke imate! *Stanka.*

A (*tapkajući prema B-ovim prsimā*): – Sve drugo je na mjestu?

B: – Sad možete ustati i zatražiti od mene uslugu.

A: – Sve ostalo je na svome mjestu?

B: – Ostalo? Ništa mi drugo nisu odstranili, ako je to ono što želite reći.

A-ova ruka, tapkajući naviše, stiže do lica, zaustavlja se.

A: – Ovo tu vam je lice?

B: – Nego što?! (*Stanka.*) Što bi drugo bilo? (*A-ovi prsti lutaju, zaustavljaju se.*) Ovo? Moja izraslina.

A: – Crvena?

B: – Ljubičasta. (*A povlači ruku, ostaje klečati.*) Kakve samo ruke imate!

Stanka.

A: – Još uvijek je dan?

B: – Dan? (*Gleda u nebo.*) Ako baš hoćete. (*Promatra.*)

Nema druge riječi.

A: – Neće li uskoro večer?

B se nagnje nad A, protresa ga.

B: – Hajde, Billy, ustanite, počinjete me inkomodirati.

A: – Neće li uskoro noć?

B promatra nebo.

B: – Dan... noć... (*Gleda.*) Ponekad mi se čini da se jednoga dana kad sunce nije sjalo, usred zime, zemlja zacijelo zaglavila u večernjem sivilu. (*Nagnje se nad A, protresa ga.*) Hajde, Billy, ustajte, neugodno mi je.

A: – Ima li igdje trave?

B: – Ne vidim je.

A (*žestoko*): – Nigdje nema zelenila?

B: – Ima malo mahovine. (*Stanka. A sklapa ruke na pokrivaču i na njih polaže glavu.*) Dragi Bože! Nećete valjda moliti!

A: – Ne.

B: – Ni plakati!

A: – Ne. (*Stanka.*) Mogao bih ovako ostati zauvijek, s glavom na koljenima jednoga starca.

B: – Koljenu. (*Naglo ga protresajući.*) Ali dajte više ustanite!

A (*bolje se namjestivši*): – Kakav mir! (*B ga surovo odguruje.*) *A pada na sve četiri. Stanka.* U dane kad ne bih dovoljno zaradio, Dora mi je znala reći, Ti i tvoja harfa! Bolje bi ti bilo da prošećeš na sve četiri, s očevim medaljama zataknutim na stražnjicu i kasicom-prasicom obješenom o vratu. Ti i tvoja harfa! Ma što ti misliš tko si? I prisiljavala me da spavam na podu. (*Stanka.*) Što ja mislim tko sam... (*Stanka.*) Ah, to... Nikad nisam mogao... (*Stanka. Ustaje.*) Nikad... (*Počinje tapkati. Zaustavlja se, sluša. Stanka.*) Ako bih osluškivao dovoljno dugo, čuo bih je, jedna bi žica kad-tad pukla.

B: – Harfa? (*Stanka.*) Odakle sad harfa?

A: – Imao sam jednom malenu harfu. Ušutite i pustite me da slušam.

Stanka.

B: – Dugo ćete tako ostati?

A: – Satima mogu mirovati i slušati sve moguće zvukove.

Slušaju.

S. Beckett, *Kazališni fragmenti*, Natalija Đorđević i Luka Petrušić, Teatar &TD, hrvatska praizvedba, siječanj 2007.

B: – Kakve zvukove?

A: – Ne znam kakve.

Slušaju.

B: – Ja je vidim. (*Stanka.*) Ja je...

A (*Molećivo*): – Možete li biti tako dobri i zašutjeti?

B: – Ne! (*A se hvata rukama za glavu.*) Dobro je vidim, tamo, na stolici. (*Stanka.*) A što bi bilo da je uzmem, Billy, i umaknem s njom? (*Stanka.*) Ha, recite mi, Billy, što biste nato rekli? (*Stanka.*) Jednog će se dana možda naći kakav drugi starac koji će izići iz svoje rupe i zateći vas dok svirate malenu usnu harmoniku. A vi ćete mu govoriti o malenoj violini koju ste nekoć imali. (*Stanka.*) Ha, Billy? (*Stanka.*) Ili dok pjevate. (*Stanka.*) Ha, Billy, što biste nato rekli? (*Stanka.*) Da tu grakćete na zimskom vjetru, nakon što ste izgubili malenu usnu harmoniku. (*Štapom ga ubode u leđa.*) Ha, Billy?

A se žustro okrene, hvata kraj štapa i istrgne ga iz B-ovih ruku.

60-e godine